

5792.

18982

ՄԻ ՔԱՆԻ ՕԳՏԱԿԱՐ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

ԷՄ. ՓԻՐՐՈՒԴԵԼԵՆՑԻ

ԲԸՔՈՒ

ՏՊԱՐԱՆ «ԱՐՕՐ»

1894

891.99
Փ-64

891.99

ժ-64

կր.

5792

ՄԻ ՔԱՆԻ ՕԳՏԱԿԱՐ

ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1007
32474

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ

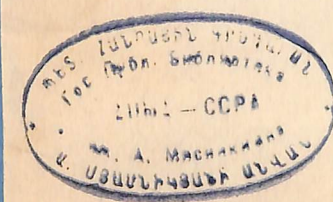
ԷՄ. ՓԻՐՐՈՒԴԵԳԵՆՆՑԻ

2003

ԲԱՔՈՒ

ՏՊԱՐԱՆ "ԱՐՕՐ"
1894

Дозволено цензурою 9-го Октября,
1893 г. Тифлисъ.

ՄԱՐԿԻՆՑ ՎԻՃԱԿԸ ԱՆՆԱԽԱՆՁԵԼԻ Է

Կենդանիների մէջ դու մարդդ միայն
Իմաստնադոյն ես. ո՞վ է քո նման.

Նա ո՞վ է կարող ուր չզմայլէր,
Երբ հանճարներդ աչքով տեսնում էր:

Դու երկինքների, ծովի, ցամաքի,
Անդունդների վրայ գաղափար ունես.
Ամենայն մի գիւտ քեզ կպատկանի,
Որոնցմով այս օր կըփառաւորուես:

Բնութեան պաղտնիքը դու լաւ հասկացար,
Ամեն գիտութեանց թարգմանիչ եղար,
Սփռեցիր աշխարհ քո բոլոր հանճար,
Տուիր նոր գիւտեր անթիւ անհամար:

Միայն թէ մի բան քեզ չէ յաջողում,
Քո մեծ խելքովդ տկար ես մնում,
Որ դու քո համար մի գիրք ստեղծես,
Նորա մէջ դու քեզ երջանիկ կոչես:

Օրերդ անցնում են տխուր ու տրտում,
Քեզ քո հանճարդ օգնել չէ կարում,
Հարստութիւնդ էլ անգոր է մնում,
Սրտիդ ցաւերը նա չէ փարատում:

Սոխակը փոքրիկ մի արարած է,
Երջանկութեան մէջ նա գերադաս է,
Աստ, ինչով ես այսօր պարծենում,
Երբ պիտի մեռնիս թշուառութենում:

Շատերին դու խելք, գիտութիւն տուիր,
Շատերին ուղիղ ճանապարհ ցուցիր,
Բայց դու քեզ միայն չես ղեկավարում,
Քո իմաստութեամբ մի եւք չես գտնում:

Անյագ ձգտումդ միշտ հարստանալ
Քո խաղաղութիւն առնում լափում է.
Ով քիչով կարէ բաւականանալ,
Գիտացիր դու որ երջանիկ նա է:

Աւանդ, ով դու մարդ, որ քո կարճ կեանքդ
Յաւով անցնում է այս փուլ աշխարհքում.
Կրկին չես գալու գործ դնել խելքդ,
Որ իմաստութեամբ վարուիս նորանում:

Քո փափաղներդ չափ սահման չունին,
Թէ շտեմարաններդ հացով լցունին,
Շեղջի պես կուտես արծաթ ու ոսկին,
Ունենաս կալուածք ու գոյք ահագին:

Այս ամենի մէջ տանջվում է սիրտդ.
Հալում մաշում է անձդ ու հոգիդ,
Բայց դու չես կարում քեզ չափաւորել,
Ծանր հոգսերից ինքդ ապատուել:

Այսպէս կմեռնես անբաղդ էակդ,
Այլոց թողնելով անխոնջ վաստակդ,
Հողին յանձնեցին անշունչ գիակդ,
Շուտ կմոռանան քո յիշատակդ:

Հիմայ որ, ով մարդ, այս է քո վախճան,
Դու պիտի լինիս բարի անապայման.
Բարի անունը երբէք չէ մեռնում,
Նա որդոց որդի միշտ թարմ է մնում:

ՓԼՈՒՇԵՐ ԿԻՆՔ ԻՐ ԿՈՉՄԵՆՔ ԶԷ ԺԵՌԱՅՈՒՄ

Քրք դրախտի մէջ մարդոս միայնակ
Զէր կարող կոչուել երջանիկ էակ,
Ստացաւ Տէրից մի կեանքի ընկեր,
Որ անցուցանէ երջանիկ օրեր:

Նա պիտի լինէր մարդուն օգնական,
Երբ կունենար նա օրեր նեղութեան.
Նա պիտի քնքոյշ իր բարի վարքով
Կազդուրէր նրան անուշ լեզուով:

Այն այդ կինը, որ տուաւ Տէրը,
Մարդուն անբաժան միակ ընկերը
Պիտի ծառայէր իր մեծ կոչմանը,
Սիրով կատարէր ուխտ ու պայմանը:

Երբ կինը տեսնէր իր այրը տխրած,
Մեծ հոգսերի տակ նա ծանրաբեռնուած,
Պիտի մօտենար սրտով կարեկից
Եւ յայտնէր իրան նրան ցաւակից:

Նա պիտի լինէր իր տան անտեսը,
Առնելով վրան ծանրութեան կէսը,
Որ իր ամուսնին լծակից դառնար,

Խրախոյս տար նրան միշտ և անդադար:

Նա պիտի կրթէր իր զաւակները,
Տնկէր նրանց սրտում Աստուծոյ սէրը,
Որ դառնան նրանք առաքիւնի մարդ,
Ազգի, հայրենեաց թանկագին մի զարդ:

Բայց, աւագ, մի կին, որ փառասէր է,
Այդ յատկութիւնից նա շատ հեռու է,
Նա իր կոչմանը չէ պատասխանում,
Իր ուխտ ու պայման քանդում է, գրժում:

Նա մի սե օձ է իր մարդու համար,
Կրճաչէ նրա սիրտը անդադար.
Նրա մէջ չըկայ ինչ կարեկցութիւն,
Ոչ սիրտ, ոչ գորով և ոչ զթութիւն:

Նա մի խտտասիրտ հարկապահանջ է,
Եւ իր խեղճ մարդու անգութ դահիճն է.
Ոչ մի դրութիւն չէ կարող զսպել,
Այդ անգթութիւնից նրան յետ պահել:

Ունի թէ չունի—խեղճ մարդը հլու
Պիտի կատարէ առանց խօսելու...
Ինչ պահանջ նրա այդ կինը ունի,
Թէ չէ ուզենում հալ ու մաշ լինի:

Նա միշտ դժգոհ է իր վիճակիցը,
Մեղադրում է իր լծակիցը,

Որ չունի այնքան մեծ հարստութիւն
Փափագներին տալ բաւականութիւն:

Տխուր ու տրտում կանցանեն օրեր,
Կամաց առ կամաց կցամաքէ սէր,
Տունը կդառնայ հոգսերի մի բուն,
Շատ գիշերները կանցանեն անքուն:

Մեծացներով նա իր նիստ ու կացը,
Կրկորցնէ անգամ օրական հացը,
Խեղճ մարդը չգիտէ որ տեղից ճարէ,
Կնոջ ախորժակը որ կշտացնէ:

Այդպիսի կիներ վատ օրինակ է,
Մի թունաւորիչ անբաղդ էակ է,
Իր գաւակներին սրտով անտարբեր
Կըպատրաստէ նա մեծ սլարազիտներ:

Նա իր ամուսնին սիրում, յարգում է,
Քանի որ գործը յաջող գնում է,
Բայց, վայ է եկաւ անաջողութիւն,
Վրան չի դարձնիլ մի ուշադրութիւն:

Երջանիկ ես, մարդ, թէ ունիս մի կին,
Որ քեզ կարեկից կեանքի ընկեր է.
Դու պիտի գիտես, որ նա անգին է,
Երբ իր կոշմանը իսկ ծառայում է:

ԺԱԺՈՒԿ ԹՅՆԱՄԻՆ ՎՏԱՆԳԱՒՈՐ Է

ատ օրինակներ կարող ենք բերիլ
Եւ շատ փաստերով այս տեղ
հաստատել,

Ծածուկ թշնամին վտանգաւոր է,
Սև օձերից էլ նա թիւնաւոր է:

Սա պարզ տեսնում ենք այս
օրինակում,

Որ պատահեց մեր Փրկչի օրերում.
Նա տասներկու աշակերտ ունէր,
Ամենի վերայ ունէր զուլթ ու սէր:

Ոչ մէկին նա մի վատութիւն չարաւ,
Եւ ոչ էլ մէկին կեղծաւորուցաւ,
Ամենի համար նա միշտ բարի էր,
Ամենի վիշտը նա փարատում էր:

Բայց Յուդան Նրա այդ աշակերտը
Վճռեց մատնել իր Վարդապետը,

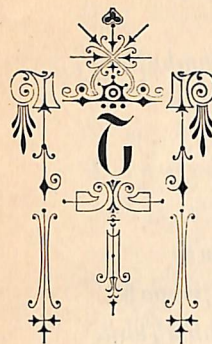
Նա զարհուրելի թշնամի դարձաւ,
Տիրոջ երախտիքն ոտնակոխ արաւ:

Կան ես մարդիկ, նախանձը սրտին
Յուզայի պէս էլ քեզ կհամբուրեն.
Բայց հէնց որ պատեհ ժամանակ գտնեն,
Իժ օձի նման խկոյն կխայթեն:

Եզուիթական շատ ստոր հոգւով
Ձեն դադարում քո վատդ խօսելով.
Տեսնում ես նրանք խոր հոր են փորել,
Քեզ երկու ոտով նրա մէջ քցել:

Բայց արդարադատ կայ երկնային Տէր,
Որ տեսնում է նրանց անհամար զոհեր,
Հէնց մէկ էլ տեսար, որ Նա գլորեց
Այդ եզուիթներին անդունդը ձգեց:

Միայն թէ երկար Նա համբերում է,
Որ նրանց բաժակն էլ կատարեալ լցուէ,
Բայց Նա չէ կարող երբէք մոռանալ
Այդպէս չարերին արդար պատիժ տալ:

ՄՕԳԸՆ ՄԻ ՄԵԺ ԹՅՈՒՆՈՒԹԻՒՆ Է

ատերից կլսես մօղայից զանգատ,
Շատ հարուստներին չինեց նա
աղբատ.

Ամենքը կզգան մօղայի բեռը,
Որ տուաւ նրանց գեղեցիկ սեռը:

Կըտիրապետէ ինչպէս թագաւոր,
Նա հրամաններ կըտայ նորանոր.
Վայ է, որ մէկը չհնազանդէ,
Շրջաններից նրան դուրս կվռնդէ:

Երբ աղջիկ ծնուեց նա կուրախանայ,
Որ երկրպագուհով կհարստանայ.
Երբ տեսնէ մայրը իրան գերին է,
Կիմանայ աղջիկն նրան կհետեւէ:

Մայրը սիրում է իր հարազատը,
Երբէք չի ցանկալ նա նրա վատը.
Աւագ, որ մօրը պճնասիրութիւն,
Կըտայ զաւակին վատ ուղղութիւն:

Այս հիւանդութիւն խիստ տարածուած է,
Լուսաւորուած կին միշտ ճանաչուած է.
Նա, որ մօղայի լաւ ճաշակ ունի,

Իր զաւակներին էլ այդպէս կկրթի:

Մարդկանց միջումն էլ կան այնպիսիներ,
Գովելով կնոջ տալիս են թեւեր,
Որ զաւակներին լաւ հազցնում է,
Օտարներին էլ զարմացնում է:

Թող ուրախ լինի գեղեցիկ մօզան,
Որ ինքը մենակ չէ և ոչ անպաշտպան,
Ունի մարդկանց մէջ նա արքանեակներ,
Կատարել կտայ իր հրամաններ:

Շատ զաւակների նա ուսման վարձը
Նեղութիւններով էլ վաստակածը
Շռայլել կտայ մի կարճ միջոցում,
Կթողնէ մարդուս նեղութեան միջում:

Շատ օրիորդներ նա տանը թողաւ,
Նրանցից մէկն էլ լաւ չհասկացաւ,
Որ նա իր բաղդին իսկ թշնամի է,
Թէև շատերին զուարճալի է:

Մէկը մի անգամ մի նոր հագստում
Երբ երևեցաւ մի տեղ հանդիսում,
Թէ որ ջոկ հազուատ նա էլ չունենայ,
Կամայ աւամայ տան պիտի մնայ:

Երբ մարդը մսխեց մի յայտնի գումար,
Առաւ մի հագուստ իր կնոջ համար,

Պիտի գիտենայ՝ դեռ շատ պիտի տայ,
Երբ նորա մօզան փոխուելու գնայ:

Անցեալ տարի նա հարիւր ըուրի
Տուաւ կնոջ համար մի վերարկուի,
Այսօր նրան հագնել էլ չէ կարենում,
Քանզի օտարներ էլ սա չեն հագնում:

Ի՞նչ անէ մարդը, ո՞ր տեղից ճարէ,
Որ կնոջ սիրտը նա ուրախացնէ,
Փոխ առնելով նա մի յայտնի գումար,
Կառնէ վերարկու իր կնոջ համար:

Այսպէս խեղճ մարդը միշտ կմախք դառած,
Ահագին հոգսով նա ծանրաբեռնուած
Անցուցանում է իր դժբաղդ օրեր
Եւ տոչորում է երկար գիշերներ:

Անցան երջանիկ այն անհոգ դարեր,
Երբ մարդ պարզ կեանքով ուրախ և գոհ էր.
Նրա անգամ քիչ արդար աշխատանք
Ունենում էր միշտ Աստուծոյ օրհնանք:

Մարդս ապրում էր երկար տարիներ,
Հոգսով չէին մաշում նրա ոսկորներ,
Նա պարզ ուտում էր և պարզ էլ հագնում,
Շռայլութիւնից իրան յետ պահում:

Այդ ժամանակում ապրելը հեշտ էր,

Քանզի պարզ ապրուստ միշտ հասարակաց էր,
Մինը միւսին չէր էլ նախանձում,
Իր ունեցածի չափ էր նա ապրում:

Փոքր առ փոքր գնաց պարզութիւն,
Մէջ մտաւ անկապ այդ շռայլութիւն,
Հասարակաց ուշը վրան դարձնելով,
Գերի բռնեց նրանց սրտով և հոգով:

Մարդիկ սկսեցին միշտ իրար նայել,
Ինչ անում էր մէկը, միւսն էլ անել,
Մի կախարդական կարծես զօրեղ ձեռք
Ստիպում է անել, ինչ որ էլ չէ պէտք:

Այսպէս մարդս ընկաւ ծանր հոգսերի մէջ,
Սկսեց ցաւել, գանգատուել անվերջ,
Որ իր աշխատանք չէ հերիքանում,
Որքան տքնում է և քրտինք թափում:

Մօղան մեր կեանքի մէջ խորը մտաւ,
Ամեն բան նա իր զօրեղ ձեռքն առաւ.
Կահ ու կարասիք շուտ փոխել կտայ,
Տիկնոջ համոզել թէ որ կարենայ:

Մեր խնջոյքների մէջ կառավարը,
Մարդկանց և կանանց հրամանատարը
Շատ տեղ մօղան է, որ թելադրելով
Շռայլել կտայ մէկի տեղ հինգով:

Ազատ չեն մնում նշանադրութիւններ,
Թէ հարսանիքներ և թէ բաժինքներ,
Ուր բռնակալի անողորմ խիստ ձեռք
Զլծողներ մարդկանց մի ցաւալի հետք:

Այդ անզգամը այնքան շատ լիրբ է,
Որ մեռելոց տուն անգամ կմտնէ,
Որ հացկերութեան և թէ թաղմանը
Շքեղ ձև տալու տայ հրամանը:

Նաև պաշտամունք մեր կրօնական
Իր ձեռքը կառնէ անխրաւ մօղան,
Մեղ կղարձնէ ծեփած գերեզման
Եւ դուրս կրերէ մարդկանց երևան:

Քրիստոնեայ մարդ ցոյց կտայ նորան,
Ում վրայ կնկատուի այսպէս մի նշան.
Արտասուք թափէր, «ախ և ուխ» անէր,
Թէ և Հոգուցն թափուր էլ լինէր:

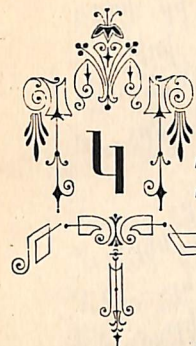
Հոգաբարձուր էլ ազատ չեն մօղից,
Հէնց որ ստացան պաշտօն այն օրից,
Երբեմն կժողովուեն նրանք խորհուրդի,
Թէ Աստուած սրան խորհուրդ համարի:

Վարժապետներին ծանօթ է մօղան,
Շատեր վարժատուն կգնան, կգան,
Բաւական է որ այն տեղ երևան,
Թէ կուզ աշակերտն չսովրէ մի բան:

Սա տարափոխիկ մի անճար ցաւ է,
Թորախտ, փորացաւ սորանից լաւ է.
Ինչո՞ւ չենք կարում մօզից ազատուել
Եւ մեր օրերը երջանիկ տեսնել:

ԱՆ ՊԵՐՉՈՒԹԻՒՆՆԸ ՅԵՏ ՏՈՒՆԵՐ Է ԿՈՐԾԱՆՈՒՄ

ար մի ժամանակ երբ պարզութիւնը
Ղեկավարում էր ողջ մարդկութիւնը.
Ոչ նօտար էր պէտք և ոչ էլ մուրհակ,
Ոչ վկաների մի ամբողջ բանակ:

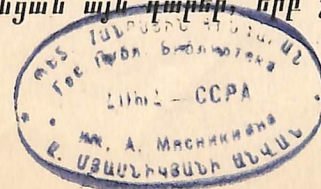
Եղբարք իրար զէմ ունէին հաւատ
Եւ վստահութիւն ու սէր անարատ.
Խարդախութիւնը անսովոր բան էր,
Անպարզութիւնը շատ ատելի էր:

Եղբարցից մէկը կառնէր իր վերայ
Ղեկավարելու բոլոր գործերը.
Ինչ կարգադրէր և ինչ անէր նա,
Չէին հակառակիլ իր եղբայրները:

Նա իր պաշտօնում միշտ հաւատարիմ
Անխնջ կաշխատէր ինչպէս մտերիմ.
Եղբարցից մէկն էլ չէր կրիլ զրկանք,
Նրանք ապահով կվարէին կեանք:

Անցան այն դարեր, երբ շատ եղբայրներ,

1007
32474

Ունէին ուրախ երջանիկ օրեր.
Ապրելով միասին հայրական տան մէջ,
Ձէին ունենալ ոչ կռիւ, ոչ վէճ:

Անցաւ ժամանակ, երբ մարդը իր փող
Առանց մուրհակի կտար եղբօր փոխ.
Կանցնէր, կգնար օտար աշխարհներ,
Կգար, կստանար իր տուած փողեր:

Օտարի ձեռքը տալով ինչ ունէր,
Երբէք մի երկիւղ և կասկած չունէր,
Որ իր կայքիցը կարող է զրկուել,
Խեղճ, ողորմելի և թշուառ լինել:

Քաղցր էր քունը նրա աչքերին,
Հոգսով չէր մաշում նա իր անկողին.
Այսպէս կապրէր նա երկար տարիներ,
Կըտեսնէր որդիք, թոռներ ու ծոռներ:

Բայց երբ որ մարդը շատ գիտուն դարձաւ,
Այդ պարզութիւնն էլ շուտ անհետացաւ.
Մարդկանցից շատեր դարձան նենգաւոր,
Գործերում խարդախ և վտանգաւոր:

Նահապետական էլ կարգ ու կանոն
Չէր կարող զսպել մի այդպէս մարդուն
Եկաւ սուրբ օրէնք, եկաւ և նօտար,
Որ կառավարեն այժմեան վատ աշխարհ:

Այժմ աշխարհքում նա է ապահով,
Որ միշտ կշարժէ զգուշութիւնով,
Օր առաջուց նա պարզ և բացարձակ
Ամեն բան կգնէ սուրբ օրէնքի տակ:

Բայց, աւաղ, այժմ մի այլ տեսարան
Կըզայ, կըկանգնէ մեր գէմ յանդիման,
Սա ողորմելի այն թշուառ տունն է,
Ուր հին օրէնքը կըթափաւորէ:

Նահապետական կարգ ու կանոնից
Կուզեն օգտուել ոմանք եղբարցից.
Ղեկը առնելով մէկը նորանցից
Միւսներին կնխմէ հոգս, ցաւ ու կսկիծ:

Պարզութեան տեղը վարկը կըտրիւ,
Վայ է, որ մէկը կհամարձակուէ
Նկատողութիւն անել եղբօրը,
Նա իր ձեռքովը քանդեց իր հօրը:

Նրանք կտեսնեն, որ հետզհետէ
Թէ տուն, թէ այգի և թէ խանութ է,
Կշինէ եղբայրը գէթ իր անունով,
Փողերը ձեռքին, ինքն էլ ապահով:

Վախենալով որ մի գուցէ զրկուեն,
Եղբարք սրտներում միշտ կտանջուեն,
Եւ չեն էլ կարող նորա բան ասել,
Միայն թէ իրանց օրեր անիծել:

Բայց երբ բանն հասաւ ծայրահեղութեան
Եւ լցուեց եղբարց բաժակ դառնութեան,
Ամօթ պատկառանք նրանք կոխ տալով,
Դուրս կըզան հանդէս անպատուութիւնով:

Հայհոյանք, բուռն, ցուպ, ատրճանակ
Գործ գնելով, նրանք կլինին խայտառակ,
Առնելով եղբարք տան մեծի վարկը,
Զարդ ու փշուր կանեն ոտների տակը:

Կըքաշեն եղբօր նրանք դատաստան,
Վարձելով մի քաջ, հմուտ փաստաբան,
Կըլցնեն նրա անտակ մեծ գրպան,
Աւաղ, անօգուտ, դուրս չի գալ մի բան:

Շատ ուշ է արգէն, ամեն բան անցաւ,
Ինչ ունին, չունին ողջ հաստատուեցաւ.
Բոլորը թողած ճարպիկ եղբօրը,
Կըզնան ողբալ իրանց սև օրը:

Այսպէս կըքանդուի այն հարուստ տունը,
Որ հետեանք է նոյն անպարզութեան,
Այսպէս կըքանայ այն լաւ անունը,
Որը զոհուած է անարդարութեան:

Եղբարք թողնելով տուն, տեղ, հայրենիք,
Կառնեն կըզնան իրանց ընտանիք
Բազմ որոնելու մի օտար աշխարհ
Իրանց խղճացած ընտանեաց համար:

Զրկող եղբայրը անամօթ, անխիղճ,
Ապրելով մի մեծ փառահեղ տան մէջ,
Հարազատների դառն աշխատանք
Ուտելով, կվարէ ուրախ անհոգ կեանք:

Բայց զրկուածներն էլ ունին մի Աստուած,
Որ կըտեսնէ նրանց աչքերից թափուած
Այն դառն արտասուք, որ հեղեղի պէս
Կըթըջեն նրանց տխրած երես:

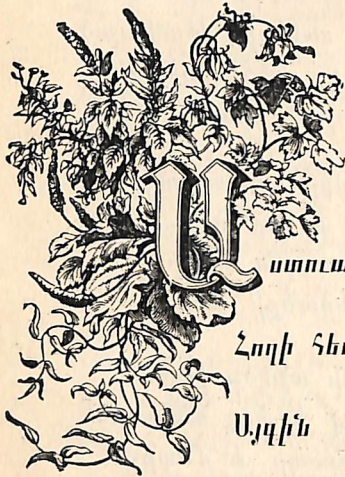
Թէ պատիժ և ցաւ մեր այս աշխարհում
Զըկրեց անձամբ նա իր օրերում,
Նրա զաւակներ ազատ չեն մնար
Պատժուելու հօր յանցանքի համար:

Քանզի նա որդոց մի անէծք թողաւ,
Տուն, տեղ, կալուածք և փող անիրաւ.
Այս հարստութիւն երկար չի մնար,
Աստծոյ օրհնութիւն նրա մէջ չըկար:

Կըտեսնես նաև ընկերութիւններ
Կըկրեն այսպէս թշուառութիւններ,
Երբ նրանց բոլոր առևտուրներում
Այս պարզութիւնը չէ թագաւորում:

Ո՛հ, որքան քաղցր է այն պատառ հացը,
Որ արդարութեամբ նա փաստակած է.
Շատ կուրախանայ մեր Աստուածը,
Երբ մեզ գործերում Նա արդար գտնէ:

ՀԱՅՐԵՆԻ ՀՈՂԸ ՍԻՐՈՂԸ ԳԵՐՉԵԱԼ ՄԹԵԿՆ Է

ստուած ասեղծելով Եդեմայ
Գրախտ,
Հողի հետ կապեց մարդուն սիրտ
ու բաղդ,
Այգին մշակելու Նա պատուէր
տուաւ,
Ծուլութեամբ հացը ուտել չթողաւ:

Երկրից պիտի ստանար մարդ իր պիտոյքը,
Երկրիս հողն է նրա առաջին գոյքը.
Այսպէս մարդս սիրեց երկրագործութիւն,
Նրա մէջ որոնեց բաղդաւորութիւն:

Երբ ջրհեղեղից Նոյը ազատուեց,
Ամենից առաջ նա այգի տնկեց,
Քաղցր էր նրա համար սրա արդիւնքը,
Որդոց էլ յանձնեց այս պարապմունքը:

Նրանք սկսեցին երկիրը մշակել,
Իրանց հօր նման այգիներ տնկել,
Ունեցան դաշտեր, սիրուն հովիտներ,
ձօխ բուրաստաններ ու շատ էլ հօտեր:

Հովիւն ածում էր իր քաղցր սրինգը,
Խառնում էր սրան մշակի երգը.
Այսպէս ապրելով մեր նախահայրեր
Կանցուցանէին երջանիկ օրեր:

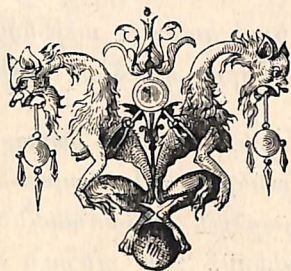
Գառնալով մշակը իր աշխատանքից,
Նա քուն էր մտնում գիշեր այս գլխից.
Քաղցր քնելով կանուխ արթնում էր,
Իր դաշտի վերայ դարձեալ բանում էր:

Մարդիկ սկսեցին շինել քաղաքներ,
Հոյակապ տներ և ճոխ պալատներ.
Շատերը դարձան վաճառականներ
Եւ վաստակեցին շատ անհուն փողեր:

Սրա հետ կորցրին այն խաղաղ կեանքը,
Որ վայելում էր մշակ համայնքը,
Այսպէս թողնելով դաշտ, ագարակներ,
Ընչասիրութեան դարձան գերիներ:

Սոխակի երգը էլ չէր զբաւում,
Բնութիւնը նրանց օտար էր թւում,
Վաճառականը նստած խանութում,
Իր ել ու մուտքի հաշիւն էր տեսնում:

Մշակն է դարձեալ բնութեան գրկում
Իր ուրախութիւն այսօր որոնում.
Նա է եռանդուն իր հայրենիքում
Հայրենի հողը սիրում ու յարգում:

Ա Յ Խ Ա Ր Հ Ա Ս Է Ր

Իբ մէկը սրտով յարուած է իսպառ
աշխարհիս սէրին,
Չունի բնաւին նա իր սրտի մէջ
մտածմունք վերին.
Անցնում են օրեր, անցնում շաբաթ-
ներ, նաև տարիներ,
Նա իր կեանքի մէջ երբէք չէ յիշում
իր ստեղծող Տէր:

Թէ երիտասարդ, թէ միջահասակ,
գուցէ ծերունի,

Աշխարհասէր է, երկինք գնալու սէր փափագ չունի.
Հաճոյ է նրան աշխարհքում տասն օր աւելի ապրի,
Քան թէ յաւիտեան Քրիստոսի մօտ ցնծայ ու բերկրի:

Այսպիսի մարդը թող ես բաց ասեմ ում է նմանում,
Այն երեխային, որ կայ տակաւին իր մօր արգանդում,
Թէ արդեօք կայ մի ուրիշ լոյս աշխարհ, երբէք չէ
զգում,

Այն խաւար տեղը քան այս լոյս աշխարհ նա վեր
է դասում:

Աշխարհիս սիրով, զուարճութիւններով այնքան
արբած է,
էլ չէ մտածում Տէրն նրա կեանքի օրեր համարած է.
Հէնց մէկ էլ տեսար անակնկալ մահով նրան վեր առաւ,
Ժամանակաւոր զուարճութիւններից գերեզման դրաւ:

Աշխարհասէրն է երկնասէրի կեանքին հակառակ,
Սա գէպի դժոխք, նա միշտ երկինք է անդադար
վազում.

Աշխարհասէրի համար է նա հէնց միշտ ծաղր ու
կատակ,

Մականուններով նրան խեղած յիմար է կոչում:

Երբ որ տեսնում է, նա արբենում չէ իր հետ միասին,
Կամ չէ դեղերում չար ճանապարհում կից նրա շաւղին,
Կրճտացնում է իր ատամները նրա յետից,
Եթէ կտրէին կրկերջացնէր նա կեանքն աշխարհից:

Երկնասէրն երբ խիտտ ցաւակցարար այսպիսի մէկին
Յորդորում է, թէ այս կամ այն մեղք է, ընդգէմ
օրէնքին,

Գնահ, ասում է, զլիսիցս կորիւր, մաղձ, առանց քեզ ես,
Աստուածաշունչը ողջ փորումս է, գիտեմ ջրի պէս:

Միթէ չեմ գիտում, հայոյանք կամ սուտ և թէ
բամբասանք,

Կաշառքն էլ սրանց հարազատ եղբայր են մեծ-մեծ
յանցանք,

Արբեցողութիւն է մայր շատ մեղաց զրկող մարդուս
կեանք,

Ատելութիւնը է զուտը նորա, որ է մեծ փորձանք:

Ես քեզ ասացի, կորիւր գլխիցս, ինձ մի նեղացնիր,
Կարող եմ մի օր առանց նեղութեան ձիգ երկար
շարել,

Կուգես պարզ ասեմ, նա որ սրտումը հեռ նախանձ
ունի,

Երբէք յաւիտեան Քրիստոսի հետ մասն բաժին չունի:

Մինչև գիտում են ոչ միայն նրանք, որ այս
գործում են

Պիտի պատժուին, այլ նրանք ևս, որ կամակից են,
Ես խնդրում եմ. այս մասին դու ինձ երբէք բան
չասես,

Ինձ հարկաւոր չէ, դու գիտեցածդ քո համար
պահես:

Ուշը և միտքը իր ճանապարհի վերայ է դարձրած:

Ահա երջանիկ երկնասէր մարդու մի հրաժարական,
Որ թողնելով կայք, սիրուն զաւակներ և կին պա-
տուական,

Յետ մնացողներին քաղցր խօսքերով քաջալերում է,
Բաւականութեամբ, նա ինչ որ թանգ է, այսպէս
օրհնում է:

«Օրհնեալ լինիք դուք, ով իմ զաւակներ, հայրենեաց
պարծանք,

Որ դուք որդիական երախտագիտութեամբ տուիք
ինձ յարգանք.

Երկնային Տէրը իր գթութեամբը լինի միշտ ձեր հետ,
Զեր բոլոր կեանքում չըտայ ձեզ տեսնել ոչ ցաւ, ոչ
աղէտ:

«Մնաս դու բարեաւ, իմ կին պատուական և կեան-
քիս ընկեր,

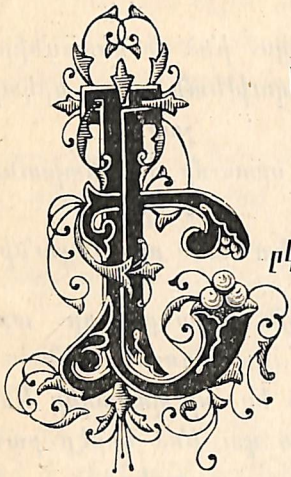
Որ քաղցրացրիր քո ջերմ սիրովն իմ դառն օրեր.
Թող իմ գերեզման անշունչ անմռունչ սա միշտ
քեզ յիշէ,

Թէ քո ամուսին քաղցր յիշատակդ հետը կըտանէ:

Իմ ազգականներ և բարեկամներ, մնաք դուք բարեաւ.
Երկար ժամանակ ձեր հետ ապրելու ինձ վիճակ
ընկաւ.

Զեր մարդասիրութեամբ իմ շատ օրերը դուք
քաղցրացրիք,

Ե Ր Կ Ն Ա Ս Է Ր

րկնասէրն է այս աշխարհքի
վերայ պանդխտի նման,
Նրա սիրտ հոգին այնտեղ
է, ուր կայ երկնաւոր Փեսան,
Որչափ ապրում է փուչ և վա-
ղանցուկ այս փորձութեան
տան,

Միշտ կարօտում է, երբ կարժանանայ Նրա տեսու-
թեան:

Իր կարճ օրերը անցուցանում է հանգիստ ու խաղաղ.
Գիշեր ու ցերեկ աշխարհասէրի պէս չունի ախ, վախ.
Ոչ աղքատութիւնն է ճնշում հոգին և չինում չոր ճիւղ,
Ոչ հարստութիւնը ձգում հոգսի մէջ առնում անպտուղ:

Երբոր տեսնում է մահուան ժամերն վերայ են
հասնում,

Անյոյս մարդկանց պէս իր ցաւերի մէջ չէ յուսա-
հատում.

Իր աշխարհային բոլոր գործերը լաւ կարգադրած,

Մեր Տէր Աստուծուց դուք ամեններդ օրհնուած լինիր:

Դու ինձ պանդխտիս իջևան երկիր, տամ քեզ օրհնութիւն,

Որ ես քո վերայ չըջելով գտի հոգոյս փրկութիւն.
Ահա իմ Տէրը բառնալու է այս ցաւոյս տրտմութիւն
Եւ պարգեւելու իր աստուածային մեծ ուրախութիւն:

Օրհնեալ լինիք դուք, քաղաքներ, գիւղեր, դաշտեր,
հովիտներ.

Սարեր ու ձորեր, շէն բուրաստաններ, դալար այգիներ,

Որ ես ձեր վերայ գիշեր ու ցերեկ օրհնեցի իմ Տէր,
Հիմա իմ հոգիս ուրախ կըլնայ դէպի երկինք վեր:

Օրհնեալ լինիս դու, ով իմ հայրենիք, որ քո մէջ
ծնայ,

Աչքս բացեցի գտի շատ սիրուն իմ հոգոյս փեսայ,
Որը գուշակեց, թէ քո օրերդ պիտի վերջանայ,
Յոսս կապեցի անանց յաւիտեան հայրենեաց վերայ»:

ԱՅԽԱՐՀԻ ՈՒՆԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ

ի կապիր յոյսդ և ոչ քո սէրդ
չնշին աշխարհքին,
Ոչհարստութեան և ոչ մեծութեան սնոտի փառքին.
Ոչ նրա քնքուշ շքեղ դարդարուն պերճ պաճուճանքին,
Կամ զբօսանաց շատ վաղ անցաւոր վայելմունքներին:

Մի խաբուիր նրա նենգ ու խաբեբայ կեղծաւոր լեզուին,

Եւ ոչ շրթունքից ժամանակաւոր կաթիլ ծոր մեղրին.
Բացիր աչքերդ, տես և պատրտղի չար հետեանքին,
Որ լեզուի տակ ունի ժողոված քեզ թոյն ու լեզին:

Ո՛ւմ արաւ բարի, գութ և օգնութիւն այս թշուառ աշխարհ,

Մտածիր, քննիր, դատիր անաշառ և ճշմարտաբար.
Ո՞րին մնաց սա իսկ ժառանգութիւն միշտ և յաւիտեան,

Ո՞վ կարողացաւ բնակուիլ սրանում անմահ անվախ-
ճան:

Ամեն կենդանի, նաեւ հողեղէն որդի Ագամայ,
Թէ այր և թէ կին, թէ ծեր, թէ մանուկ, աղջիկ
կամ տղայ

Թողին գնացին այս տուն անտառի կամայ ակամայ,
Թէ կուգես եղիր խորին ծերացած հենց Մաթուս-
աղայ:

Զկարծես աշխարհս, որ լինի հարուստ լի բարու-
թիւնով,

Թէն հեռուից կերպարանում է չքեղութիւնով.

Այլ է կոյր, աղքատ, խեղճ ողորմելի, տնանկ ու
թշուառ,

Իբր մուրացկան չունի քո համար մի հացի պատառ:

Նաեւ անգութ է, անխիղճ, անողորմ, աչառ դատաւոր,
Զիղթալ մէկին գուցէ և լինի նոյն իսկ թագաւոր,
Երկար ժամանակ հլու հպատակ նրան սպասաւոր,
Կեանքն էլ նուիրած, յուսալով նրա փառաց անցաւոր:

Խարերայութեամբ շատեր մահացուց այս չար անիրաւ,
Որոնց նենգաբար դաշինք գնելով նա այս պայմա-
նաւ:

Ուրախ, երջանիկ, հարուստ փառաւոր անել խոս-
տացաւ,

Բայց վերջի վարձը նա հատուց նրանց մի կտոր
կտաւ:

Շատերին արաւ անուանի մարդիկ տէր հարստութեան,
Ոմանց երջանիկ զօրեղ թագաւոր և ոմանց իշխան.
Բայց երբ իմացաւ, թէ պիտի ըմբեն խիստ բաժակ
մահուան,

Կողոպտեց նրանց արաւ մերկ անդամ և զրաւ տապան:

Փրկիտփայութեան կէտից որ նայես աշխարհքի վերայ,
«Տիկինի խաղ է», կասես դու նորան, և «ուրիշ ոչինչ».
Երբ երեխերքոնց ժամանակաւոր խաղն կվերջանայ,
Շատ անգամ կլսես լաց ու աղաղակ նաեւ գոռ ու կոչ:

Այո, տեսնում ես մեկը ծնւում է, միւսը մեռնում,
Մէկը ուրախ է, միւսը տրտում կամ թէ յուսահատ,
Մէկը հարուստ է, և մէկը միջակ, միւսը աղքատ,
Ամենքն էլ իրանց վիճակից գոհ չեն և միշտ
գանգատւում:

Մէկը եռանդով միշտ երազում է, երբ կամուսնանայ,
Հէնց ամուսնացաւ, նա իր վիճակից գոգոհ կգառնայ,
Մէկը ցաւում է, թէ ինչո՞ւ նա մի հատ զաւակ չունի,
Միւսը կասէ շատ զաւակներից զլուսս կուռչի:

Սորանցից ո՞րին կասես երջանիկ և որին անբաղգ,
Բոլորն էլ իրանց վիճակից գոգոհ անում են գանգատ.
Բայց ես պարզ ասեմ, նա է երջանիկ մեր այս
աշխարհքում,

Որ իր վիճակում, ինչ կերպ որ նա կայ, չէ յուսա-
հատւում:

18982

2013

Յանկացողները կարող են ստանալ այս զրքոյկից՝
Բազու—Թառանկի, Կասպիանի՝ զրալաճառա-
նոցում:

Շամախի—Ենուր Իւանօլի զրալաճառանոցում:

ԳԻՆՆ Է 20 ԿՈՊ.